

כִּי מִמָּקוֹם הַכֹּל וּמִיָּדָה נִתְּנָה לָךְ (דה"א כט, יד)

טל חיים - הבית היהודי הכנה לפגישות

שיחות בנושא הכנה לפגישות
שנאמרו בסייעתא דשמיא
בישיבת תורת החיים
מפי מו"ר ראש הישיבה
הרב שמואל טל שליט"א

כתיבה ועריכה
הראל דביר ובן ציון חניה
אלול תשע"ד

סיוע בעריכה: יזהר ברק, איתן ברוך גלסר,

הרבנית רחל אמסלם, סיון דביר.

עיצוב: יעל גרוסברג | yaelschr@gmail.com

לפרטים והזמנות, ולתרומות: יהונתן 0502007887

© כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמת
שושנה חיה בת מזל ע"ה
נלב"ע י"ד ניסן תשע"ד

לעילוי נשמת
אימנו היקרה והאהובה
יעל מישל בת אברהם ז"ל
אשת חסד ואמת, מזוככת בייסורים אשר
קיבלה הכל באהבה ובאמונה.
נלקחה לבית עולמה בערב שבת קודש
י"ב אב תשע"ג
זכרה הטוב לא ימוש מאיתנו לעד
ת.נ.צ.ב.ה.

"נר ה' נשמת אדם"

לעילוי נשמת

ר' יעקב בן מכלוף

נפטר בכ"ו סיון תשס"ז

אוהב אדם ואדמה

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

עם כל שאר נפטרי עמו ישראל

תוכן עניינים

פתיחה | 7

א. נישואין - על מה ולמה? | 9

העיקר בנישואין - השראת שכינה בעולם | התפיסה החילונית והתפיסה היהודית
ביחס לאושר בנישואין | מקומו של המימד הרוחני בנישואין

ב. עיתוי הנישואין | 12

מתי להתחיל לחשוב על נישואין? | חוסר בשלות - עד מתי?

ג. הצורך בהכנה לחיי נישואין | 15

הכנה לחיי נישואין עוד לפני הפגישות | חיי נישואין מתוקנים - אושר, שמחה
וסיפוק | הבדלים בין גברים לנשים

ד. מה לחפש בבן הזוג? | 18

א. מודעות ורצון לעבודה ה' | ב. מוכנות לעבודה עצמית | ג. הבנה ושפה משותפת

ה. מאפיינים נוספים בבן הזוג | 21

משקל היופי | חשיבות הסבלנות בבית | בית טוב | מקומם של לימוד תורה וידע
תורני אצל אישה | קרבה בהשקפת עולם | מקבץ נדחי ישראל

ו. הפגישות | 27

תועלת הברורים | סבלנות! | לא לעשות מבחנים | לומר את האמת | מי ירצה
להתחתן איתי אם אומר את האמת? | הזיוף המותר (א) | הזיוף המותר (ב) | לחץ
בפגישות | מה יעשה אדם שסובל מהרהורי עבירה? | נושאי שיחה | הגדרה ברורה
של אפשרויות עתידיות | הפקת לקחים | תפילה במקביל לפגישות | הקפדה על
מראה מסודר | תדירות ואורך המפגשים | עצות מעשיות

ז. איך מפתחים קשר? | 37

א. הכרת האישיות | ב. ביטוי רגשות חיוביים | ג. עשיית פעולות משותפות

ח. קבלת החלטה | 39

המצב הנדרש כדי להחליט החלטה חיובית | לא ללחוץ על הצד השני במקרה
של פערים רגשיים | קבלת החלטה למרות שאין אפשרות להקיף את כל אישיות
האדם | עם מי כדאי להתייעץ? | התנגדות הורים | נסיגה רגשית אחרי ההחלטה |
סיום קשר | חידוש קשר שנגמר | סיום

נספח: נטיות הפוכות | 47

• פתיחה •

לא סוד הוא שדורנו סובל מקושי בתהליך של הקמת בית נאמן בישראל, קושי ששיאו הוא בתופעת הרווקות המאוחרת. ניתן להבחין בקלות כי שורש הקושי הוא ברצון לקשר זוגיות עמוק ומשמעותי, הרבה יותר ממה שהיה מקובל בדורות הקודמים. אם תופסים את הרצון הזה בצורה שאינה נכונה, הוא עלול להביא לתחושה שבחירת בן או בת זוג והקמת בית היא מאורע מסובך שדורש חכמה נדירה, התאמה מיוחדת או ניסיון רב שנים, והדרך רצופה מוקשים ובעיות. בצורתו הנעלה והמתקנת, יכול הרצון הזה להביא את בני הזוג להעפיל לשמי מרומים בקשר ובאהבה שביניהם.

דורנו התברך ברצונות מיוחדים וחשובים, המאפשרים לו להגיע למקומות שדורות רבים לא יכלו להגיע אליהם. שימוש נכון בכוחות וברצונות שלנו יכול לחסוך צרות רבות ולפעול טובות רבות, והוא המתכון הפשוט והמוצלח לחיים טובים ומאושרים.

חוברת זו מבוססת על שיעורים שמסר מו"ר הרב שמואל טל שליט"א, והיא הוגהה על ידו. החוברת מיועדת לבנים ובנות כאחד. מטרת החוברת היא לתת כלים - רעיוניים ומעשיים, שיסייעו למצוא את הדרך הפשוטה והנכונה להקמת בית נאמן בישראל. בהצלחה!

העורכים

א. נישואין - על מה ולמה?

העיקר בנישואין - השראת שכינה בעולם

נפתח בשאלה היסודית, שלעתים נשאלת במודע ולפעמים שלא במודע: בשביל מה בכלל להיכנס לסיפור הזה - הרי חיי נישואין כוללים בתוכם כל כך הרבה סיבוכים, קשיים ומגבלות, אז מדוע להכניס ראש בריא למיטה חולה? נכון, התורה ציוותה עלינו להעמיד צאצאים, אך כולנו חשים שמהות חיי הנישואין כוללת הרבה יותר מזה.

ניתן לתת תשובות שונות לשאלה זו, ובין היתר: קניית חבר אמת לחיים; עבודה רוחנית משותפת עם עוד מישהו; אחריות על מצבי, ולא הסתמכות כלכלית ותודעתית על שולחנם של אחרים; רצון לחיות כמבוגר בלי עול של הורים; תחושת חוסר מעש בתור רווק; ועוד.

אולם נוסף על כל התשובות הנכונות הללו, חיי הנישואין הם המימוש של נשמתנו, של רצוננו האלוקי הפנימי ביותר, והם אלה שמחברים אותנו בחיבור העמוק ביותר לה' אלוקינו ומשרים עלינו את שכינתו. תכלית ביאת האדם לעולם הזה היא להשרות בו שכינה, וחיי הנישואין מעצימים ומכפילים זאת, יותר מכל מעשה שנוכל לעשות בתור אנשים יחידים. הם שופכים אור על כל האישיות שלנו, ומעלים אותנו בכמה קומות לקראת הייעוד שלנו, העלאה שאין לה שום תחליף. הפער הוא כה גדול עד שחכמים דרשו ואמרו כי השרוי בלא אישה, אינו נקרא אדם (יבמות סג, א). בית יהודי שיש בו אהבה ואחוה ושלוש וריעות, הוא מקום שה' משרה בו את שכינתו, ולכן יש חשיבות מרובה ומרכזית לחיי הנישואין.

הנישואין יוצקים אופי אחר לכל פרטי החיים: מעתה, כל החלטה משמעותית מתקבלת רק לאחר דיון הדדי. האדם אינו יכול להמשיך לחיות לעצמו ולעשות כרצונו באין מפריע. הוא מוכרח לעמוד בשיח עם בן הזוג בבואו להחליט האם הגיע הזמן לקנות רכב, מהו מקום העבודה המועדף, לאילו מוסדות חינוך לשלוח את הילדים, ועוד דילמות לרוב, שמהוות לחם חוקו של כל זוג.

אך אין הדברים אמורים רק על קבלת החלטות בתחומים שונים, אלא גם על התמודדות שונה עם עצם החיים. ישנן התמודדויות רבות שמתרחשות כל הזמן, כגון כיצד להתנהג כשאחד מבני הזוג עייף וזקוק לעזרה, כשנאמרים דברים שלא מסכימים איתם, או כשילד עושה משהו שאסור לו לעשות. הנישואין אינם מסתכמים בחוויה רוחנית של קשר משותף, אלא כוללים חיים טכניים, ארציים ועכשוויים, ולמעשה השגרה היומיומית היא החלק העיקרי בחיי הנישואין.

כדי להתנהל נכון במצבים הללו, חשוב להבין שהעבודה העיקרית בחיי הנישואין היא עבודת המידות, ובעיקר מידת הענווה. ומכיוון שמבחינה פרקטית זהו ההיבט החשוב ביותר של הנישואין - שהרי הוא שיקבע האם בני הזוג יסתדרו בחייהם המשותפים - ממילא הוא הופך להיות גם ההיבט המהותי ביותר בנישואין.

התפיסה החילונית והתפיסה היהודית ביחס לאושר בנישואין

התפיסה החילונית, שלצערנו רווחת לעיתים גם בקרב אנשים דתיים, גורסת כי אם רק נמצא את בן הזוג המתאים לנו, מיד צפויים לנו החיים המאושרים. מתוך התפיסה החילונית נובעת המסקנה שאם אחרי החתונה מתגלות מחלוקות בין בני הזוג, כנראה שחלה טעות וזה אינו בן הזוג הנכון... וממילא הצעד הבא הוא "לתקן את הטעות", ולהחליף את בן הזוג בבן זוג אחר טוב

יותר או מתאים יותר, או להתייחס מחיי נישואין, ואז יהיו לנו חיים מאושרים... ומכאן לנתונים הנוראים, של קרוב לשלושים אחוזי גירושין בישראל. מעניין הוא, שתוך זמן קצר מתגלה שגם בן הזוג ה"טוב" מתגלה כבעל אותם חסרונות שקודמו סבל מהם, ואחוז הגירושין מנישואין שניים גבוה עוד יותר, בערך פי שנים מאחוז הגירושין הכללי...

האמת היא בדיוק להיפך - הנישואין הם רק ההתחלה של הדרך המשותפת. גישה לנישואין מתוך ידיעה מוקדמת שקיימים פערים והעבודה עוד לפנינו, תבטיח שגם כאשר תהיינה בעיות בנישואין, הדבר לא יביא לפקפוק בהתאמה שבין בני הזוג ובהחלטה להקים בית, אלא רק ילמד וימחיש את מה שכבר היה ידוע באופן עקרוני: בני זוג צריכים להשקיע בבניין המשותף, השקעה שאין משתלמת ממנה.

מקומו של המימד הרוחני בנישואין

בנישואין יש מימד רוחני, קשר של קדושה, קשר של שתי נשמות בגוף אחד, מהות רוחנית אחת המורכבת משני חלקים שונים שמתחברים - פיזית ונפשית - אחד אל השני. אך הדברים אינם מתרחשים מאליהם. כדי שיהיה קישור רוחני אמיתי, צריך שתשרה על בני הזוג קדושת הנישואין, שמגיעה דווקא מתוך התנהלות נכונה בעולם הגשמי.

ב. עיתוי הנישואין

מתי להתחיל לחשוב על נישואין?

באופן עקרוני, ההדרכה ההלכתית היא להינשא עד גיל עשרים (שו"ע אה"ע סי' א' ס"ג). עם זאת, הדרכה זו נאמרה רק לגברים, שמצווים על פריה ורביה, ולא לנשים. בנוסף, ישנן סיבות שונות המצדיקות דחייה של הנישואין גם לגברים, ובעיקר הסיבה של לימוד תורה. מעבר לזה, גם חוסר בשלות נפשית מהווה סיבה מוצדקת לאחר את גיל הנישואין, ולכן ישנה חשיבות לשאלת המוכנות הנפשית של האדם לנישואין.

בתוך כל אדם ישנה מערכת נפלאה של תזמון פנימי, שבאמצעותה ה' שולח לו מסרים ומדריך אותו כיצד להתנהל בעולם. כדי לחיות חיים מחוברים לפנימיות שלנו, ולהביא לאחדות בינה ובין מעשינו בפועל, עלינו להקשיב לרגשות שמתעוררים אצלנו, להגדיר אותם במילים, לפתח אותם ולתת להם מענה. בפרט לקראת צעדים גדולים בחיים, כגון בחירת מקום מגורים, תחום עיסוק וכדומה, חשוב להיות קשובים לקול הפנימי שבתוכנו, ולפעול בהרמוניה איתו. וכך גם לקראת נישואין: אדם שניגש לנושא הנישואין רק משום שצריך להתחתן, ללא רצון פנימי בכך, ייאלץ לבנות את הקשר עם אשתו מנקודת התחלה נמוכה בהרבה מזו של אדם שניגש לנישואין מתוך חיבור פנימי ורצון אמיתי בחיי נישואין.

השלב שבו אדם מוכן לנישואין הוא השלב שבו הוא חש בתוכו צורך וחוסר בכך. לעיתים ניתן לזהות את התחושה הזו במצבים שבהם היא בולטת, כגון בזמן חתונה של חבר, או ברגע של בדידות, ולעיתים ניתן לחוש אותה בתדירות יותר גבוהה וללא סיבה חיצונית.

אך לא כל תחושה היא צורך אמיתי ובשל. לעתים אדם יכול לחוש רצון בוסרי שאינו תחושת מחסור אמיתית ומבוססת, ובמצב כזה הרצון אינו סימן שהגיע הזמן להתחתן. כדי לקבוע אם ישנו צורך אמיתי, על האדם להתבונן ולהקשיב היטב לרגשותיו. הסימן העיקרי לכך שזהו רצון ממשי ובשל ואינו רצון בוסרי הוא שתחושת הצורך הזאת נמשכת וחוזרת שוב ושוב ואינה מגיעה לעתים רחוקות או בהזדמנויות מסוימות בלבד. לעיתים כדאי להתיעץ עם חבר קרוב ולבחון יחד אם ההרגשה בוסרית או שהיא אמיתית.

נזכיר כאן דרך אחת לזהות רצון בוסרי: חשש מפגיעה של הנישואין בלימודים או בעיסוקים אחרים עשוי סימן לכך שהרצון להתחתן הוא בוסרי, שכן אם האדם באמת רוצה וצריך להתחתן, חשש כזה לא ימנע ממנו להתחתן, אלא הוא יחשוב על דרך כיצד אפשר יהיה לשלב את הלימודים והעיסוקים עם חיי הנישואין.

חוסר בשלות – עד מתי?

אדם שהגיע לאיזור גיל 22 ועדיין חש שאינו בשל לחיי נישואין, מומלץ לו לבחון מדוע הוא מרגיש כך, משום שעד גיל זה באופן טבעי אמורים להרגיש בשלות, וייתכן שהוא מרגיש כך שלא בצדק. לדוגמה, אדם יכול לחשוב שכדי להתחתן הוא צריך לתקן את המידות ולמחות מליבו את הכעס והקנאה, להתקבל לעבודה במקום שבו יוכל לעבוד שנים רבות, או להחליט בצורה ברורה כיצד הוא מתכנן לחנך את ילדיו, וכדומה - בעוד שטבעם של דברים כאלה שהם הולכים ומתפתחים במהלך החיים.

לפעמים אדם שראה זוגיות בעייתית אצל הוריו עשוי לפחד מנישואין ולראות בהם גורם מאיים או גורם שיש לדחותו כמה שאפשר. בעוד שהדרך הנכונה שהיה עליו לפעול בה היא להגדיר

לעצמו את הכשלים שהוא ראה אצל הוריו, ולהפיק מהם את
הלקחים שאותם הוא ינסה לממש בע"ה בחיי הנישואין של עצמו.

ג. הצורך בהכנה לחיי נישואין

הכנה לחיי נישואין עוד לפני הפגישות

חשוב להתחיל להתכונן לנישואין עוד לפני הפגישות, ולהבין שעבודת המידות צריכה להיכנס לדינמיקה גבוהה. צריך להשקיע יותר בעבודה על סבלנות, קבלת האחר, ענווה ושאר המידות שבין אדם לחברו. מניסיון רב בהדרכת זוגות, אנו אומרים באופן חד משמעי כי **הדבר החשוב ביותר בחיי נישואין הוא קבלת בן הזוג למרות חסרונותיו!**

אדם יכול לעבוד על ניצול הזמן, כוונה בתפילה או לימוד תורה, ולהזניח את העבודה על המידות שבין אדם לחבירו משום שהוא אינו חש חיסרון משמעותי בנושא זה. עליו לדעת שכעת הוא צריך לשנות את סדרי העדיפויות ולהשקיע יותר בעבודת המידות שבין אדם לחבירו. לעבוד על עדינות, על דיבור בנחת, על רגיעה מתוך אמונה כשיש מצבי לחץ, על לקיחת אחריות והגדלת ראש, על ענווה, על הכרת טובה, אמירת תודה, בקשה בצורה מנומסת ומכבדת, הודאה בטעויות, ועוד.

ברור שהשקעה בכל תחום של עבודת ה' מקרינה גם על עבודת המידות, אך כדי להצליח בחיי הנישואין, יש לתת חשיבות לתחום המידות בפני עצמו.

חיי נישואין מתוקנים - אושר, שמחה וסיפוק

האם משמעות הדברים היא שיש בנישואין סכסוכים רבים, קשיים, בעיות רבות, מאבק מתמיד ומאמץ בניסיון לסבול את חסרונות השני? ודאי שלא. הסתכלות במבט כזה על הנישואין, נובעת מהנחה שהקשיים מולידים מציאות גרועה. אם ניגש לנישואין

בגישה בריאה, נוכל לחיות את חיי הנישואין בשמחה רבה, בשלווה ובבריאות, לקבל כוחות נפש רבים ולחיות חיים הרבה יותר טובים מחיי הרווקות.

ניתן להמשיל זאת לנהג חדש שלומד לנהוג: עליו ללמוד לדווש, להחליף הילוכים, לאותת, לזהות תמרורים, לזהות סכנות בתנועה, ועוד. אולם משעה שהוא לומד את הדברים הללו ושומר על הכללים, הוא יכול לנסוע בלי להקדיש תשומת לב מרובה לכל הפרטים האלה. לעומתו, אדם שיבקש לנהוג ברכב בלי שלמד קודם לכן את כללי הנהיגה, בוודאי יעשה תאונה, ח"ו. כך גם בחיי הנישואין: יש ללמוד כללים שונים ואי אפשר להצליח בלעדיהם, אולם אם לומדים אותם ושומרים עליהם, חיי הנישואין מהווים חוויה יום יומית של השראת שכינה בעולם הזה, ומקור אנרגיה לכל מעשיו של האדם - למרות החסרונות השונים שלו ושל בן הזוג. אולם אם לא לומדים את הכללים, או שלומדים אך לא מקיימים, אזי גם אדם שמצליח בתחומים אחרים, עלול לסבול מחיי הנישואין שלו, עד שיום אחד יקום ויקבע כי אירע כאן "מקח טעות", ובן הזוג שבו בחר - ובעצם שום בן זוג בעולם - אינו מתאים לו...

הבדלים בין גברים לנשים

כולנו יודעים שישנם הבדלים רבים בין גברים לנשים. עם זאת, ניתן לחשוב שדי בהיכרות עם אחים או אחיות, או מכרים אחרים, ואפילו הורים - כדי להבין את טיב ההבדלים הללו ומשמעותם לחיי נישואין. חשוב לדעת כי חיי נישואין הם עולם שונה לחלוטין מחיי הרווקות, ולו מצד טבעו המחייב והיום יומי - ולכן גם מי שעמד בקשר עם בני המין השני אינו יכול להסתמך על ניסיונו בעבר, ועליו ללמוד בצורה בלתי-אמצעית את אופיים המיוחד של חיי נישואין, ועל משמעותה של נוכחות יום יומית עם בן הזוג. עליו

להיות עירני וקשוב יותר מן הרגיל, ולהגיע לפגישות כמתלמד ולא לראות את עצמו כמומחה.

עם כל הרצון הטוב של בני הזוג, אם לא מבינים לעומק את מה שקורה, עושים טעויות. לדוגמה, כשאישה באה ומספרת לבעלה על היום הקשה שעבר עליה, הבעל בצורה אינסטינקטיבית מתחיל לתת לה עצות. אולם מכיוון שהאישה זקוקה לתמיכה ולהזדהות ולא לעצות (שהרי בדרך כלל היא כבר יודעת את כל העצות שבעלה מציע לה), היא נעשית ממורמרת עוד יותר. כשהבעל רואה זאת, הוא מחליט להתעלם ממנה לגמרי בפעמים הבאות שהיא מתלוננת על קשיים, ואז האישה נפגעת עוד יותר (מלבד הכאב שיש לה בעצם כך שלא קיבלה תמיכה רגשית מבעלה). דוגמה נוספת: אישה עלולה לצפות מבעלה שיעבוד עימה במרץ ימים שלמים על ניקיון הבית לפסח, ולהתאכזב מחוסר המוטיבציה שלו. לו היתה קשובה באמת לרחשי לבו של בעלה, היתה מבינה כי העבודה בימים אלה, שנתפסת אצלה כאתגר מועיל וחשוב שהיא מצפה לו כבר חודשים רבים, עשויה להיתפס אצלו כמשהו שאין בו טעם רב ואין הוא נצרך אלא רק בגלל שאשתו רוצה בכך. בעל עלול להתאכזב מרמת הקשב של אשתו לדברי התורה שהוא אומר בסעודות השבת, ולא להבחין בכך שדבריו אינם מותאמים לעולמה הנשי, ועליו לומר דברי תורה שנוגעים גם ללבה ומעניינים אותה.

בנוסף לשוני שבין איש לאישה, ישנו גם שוני בין כל שני אנשים שגדלו בבתים שונים. בכל בית ישנם דגשים אחרים, סדרי עדיפויות שונים, מצב כלכלי ותרבותי שונה, משקל שונה לנושאים כמו סדר וניקיון, עמידה בזמנים, יחסים עם השכנים, יחסים עם המשפחה המורחבת, ועוד. וחשוב לגשת בזהירות ובפתיחות אל בניית הבית המשותף, ולא להניח מראש שגם בן הזוג דומה לך או חושב כמוך בכל הנושאים הללו.

ד. מה לחפש בן הזוג?

לכל אדם יש דגשים ותכונות מיוחדות שהוא מעוניין למצוא בבן זוגו, אבל יש שלושה מאפיינים שקיומם הכרחי לחיי הנישואין של כל זוג. נסקור אותם, ואחר כך נדון במאפיינים נוספים. בדרך אגב, נמליץ לקורא לבחון גם את התכונות הללו אצלו, שהרי חשוב לדאוג גם לתכונות של בן זוגו של בן זוגו...

א. מודעות ורצון לעבודת ה'

צריך לבדוק האם האדם רוצה לעבוד את ה', או שה' הוא מישהו שפוגשים אותו כשהולכים לבית הכנסת ובעוד כמה הזדמנויות, אבל הוא בעצם נמצא "מחוץ לתמונה". בבית שבו רצון ה' אינו מוטיב מרכזי, קשה להתעלות בעבודת ה', ולחנך את הילדים לאהבת תורה ומצוות.

מודעות זו כוללת את קבלת ההלכה בצורה מוחלטת. ניתן לדון מהי בדיוק ההלכה ומיהו הרב שפונים אליו בשאלות בהלכה, ועוד דיונים שונים, אך צריך להיות ברור שבסופו של דבר הולכים לפי ההלכה בלי לעגל פינות.

מלבד זאת, חשוב שהאמונה של האדם תהיה מוצקה, ולא יהיו לו סימני שאלה בנוגע לשאלות הבסיסיות ביותר, כגון מציאות הבורא, תורה מן השמים, וכדומה. אמנם אפשר ללמד את הדברים הללו, אך מכיוון שהאמונה בה' והרצון לעובדו הם עיקר ויסוד הבית, פגם בהם עשוי להוות בעיה משמעותית.

ב. מוכנות לעבודה עצמית

חשוב מאוד שהאדם יהיה מוכן להשתנות, לעבוד על עצמו, לקבל ביקורת ולהשתפר. בני אדם כל הזמן נדרשים להשתנות, לעולם

איננו מושלמים. אם אדם אומר שזהו מצבו, אלו תכונותיו והוא אינו מוכן להשתנות ולהשקיע בתיקון - זהו פגם משמעותי.

כיצד לזהות האם קיימת באדם יכולת שינוי אמיתית? על ידי תגובותיו למצבים של אי התאמה בין הדעות - האם הוא מקשיב לזולת, מבין את הזולת, ומגיב בקבלה או בדחייה, או שהוא אינו מקשיב, וממשיך לדבוק בדעתו ללא התייחסות של ממש לדברי הזולת.

ניתן גם לבדוק האם האדם עובד על עצמו, האם הוא עסוק בלימוד ספרי תיקון המידות, בהתבוננות, בשיפור, במודעות עצמית, או לפחות מגלה שייכות וגישה אוהדת לנושא. אם מדברים עם אדם על נושא העבודה העצמית והוא כלל אינו שייך לכך, זו בעיה.

ג. הבנה ושפה משותפת

חשוב שתהיה הבנה ושפה משותפת בין בני הזוג. גם דבר זה הוא קריטי, למרות היותו קצת פחות חשוב משני הדברים שנמנו לעיל. אין הכרח שבני הזוג יהיו שניהם באותו הראש, וגם אין לצפות לכך, שכן לכל אחד יש צורת חשיבה ודפוסי התנהגות משלו. מה שחשוב הוא שלמרות ההבדלים, תהיה בין בני הזוג הבנה הדדית, ולא יהיה מצב של קצר בתקשורת.

לדוגמה, אדם הלומד ספרי חסידות, לא בהכרח צריך אישה שגם היא עוסקת בכך. ייתכן שהוא יסתדר היטב עם אישה שאין לה מושג בספרי חסידות, אך יש לה סבלנות ומוכנות להקשיב לו ולהבין מה הוא מחפש בלימודו, ומהם לבטיו.

גם הבעל אינו נדרש להבנה במתכונים, אולם אם האישה מתלבטת בשאלה איזה בגד לקנות, מה לבשל לשבת, או באיזה צבע לקשט את חדר הילדים, צריך שהיא תחוש שיש לה עם מי לדבר. יש מי

שתומך, שמקשיב, שכיף לספר לו על השאלות הללו. בני אדם צריכים בעיקר הקשבה וקשר מאת בן הזוג, ופחות מענה שכלי לבעיותיהם.

ה. מאפיינים נוספים בבן הזוג

משקל היופי

נפתח במעשה שהיה: אישה ניסתה לשדך בחורה טובה, אך מכוערת. היא חששה מכך שבבירור הראשוני היא תיאלץ לענות בכנות על השאלה האם הבת יפה או לא, ובכך יתבטל כל השידוך. אולם לשמחתה, לא שאלו אותה על כך. הבן והבת נפגשו בהצלחה מספר פעמים, ואחרי מספר פגישות הבחור תמה: "הבת הזו ממש מצוינת, אך מדוע החסרת ממני את העובדה שהיא גם יפה כל כך?" הסיפור הזה ממחיש עד כמה יופי הוא סובייקטיבי. מעבר לזה, חשוב לדעת שמראה האישה משתנה עם כיסוי הראש ועם הכניסה להיריון ועם הגיל ועם גורמים נוספים.

ישנם אנשים שהיופי חשוב להם, והם חושבים שהוא מה שיגרום להם לאהוב את בת הזוג, או ימנע מהם להרהר בנשים אחרות. אך המציאות מראה שהיופי אינו קובע. היופי הוא כמו מְתַנֵּעַ (סטרטר) של מכונית. כדי להתניע מכונית יש צורך במתנע, אך בסופו של דבר המנוע הוא שמפעיל את הבוכנות ומסיע את המכונית, ולא המתנע.

גם היופי הוא כלי חשוב שהקב"ה עשה בעולם, שמסייע ומיקל על יצירת האהבה הראשונית של האיש לאישה, אך בסופו של דבר הקשר העמוק ביניהם הוא קשר רגשי, פנימי, חברי, שהיופי אינו תופס בו חלק עיקרי.

התרבות המערבית תולה את הצלחת הנישואין ביופי של האישה: אם האישה היא יפה - הקשר יצליח, ואם היא לא יפה - הקשר יכשל. השפעה זו חדרה גם לתוך החברה הדתית. אך המציאות מוכיחה שזוהי השקפה מוטעית, ואני מעיד על כך גם מניסיון

אישי של טיפול בשלום בית של זוגות רבים במשך השנים: אין תלות בין היופי למצב הזוגיות!

היופי הוא גם סוג של הנאה שה' ברא בעולם. ולכאורה אדם שמחליט להתחתן עם אישה שאינה יפה, מוותר על ההנאה הזאת. אבל האמת היא שאדם אינו חייב ליהנות מכל הנאות העולם הזה כדי להיות שמח ומאושר. כמו שאדם יכול להיות שמח ומאושר בחייו גם אם אינו עשיר גדול או שלא נשקף מחלון ביתו נוף מרהיב, כך הוא יכול להיות שמח ומאושר בחייו ובחיי הנישואין שלו גם אם אשתו איננה יפה.

משמעות הדברים למעשה היא שניתן להסתפק במציאת חן בסיסית וסבירה, ואין צורך לחפש יותר מזה. העיקר הוא שיווצר קשר רגשי טוב בין הבחור לבחורה.

בעבודת ה' בכלל, יש תופעה שלעתים אדם טועה לחשוב שיצר הרע חזק מאוד ואין אפשרות לנצח אותו, ולכן הוא באמת נופל. המחשבה יוצרת מציאות. כך גם בנושא שלנו: יש מחשבה מוטעית שאי אפשר להצליח בקשר זוגי בלי היופי, שהרי יש לנו יצר, ויש מסביבנו תרבות שכל כך שמה את החיצוניות במרכז. ומכיוון שמשוכנעים בכך, הקשר באמת נכשל כשהאישה אינה יפה. אך אם נפנים את פשט דבריו של שלמה המלך: "שקר החן והבל היפי אשה יראת ה' היא תתהלל", נראה שזה ממש כך.

לפעמים אדם עשוי לומר לעצמו: נכון הוא היופי הוא לא דבר חשוב, אבל אני מיוחד שאני כל פעם ארגיש חוסר נחת מזה שאין לי אישה יפה, וזה יגרום לי לרגש שלילי כלפי אשתי לעתיד וכלפי הנישואין שלי.

אבל גם זו טעות. אדם אינו צריך לחשוש שמחשבות שקר יתפסו את מוחו וישתלטו עליו שלא בצדק. אם האדם יהיה מבורר היטב

שאכן היופי הוא שקר והבל, אזי לא יוכלו מחשבות אלה להפריע לו ולהטריד אותו.

ישנה טעות נוספת בעניין זה, שבחורים סבורים שאם תהיה להם אישה יפה הם לא ירצו להסתכל וליהנות מיופיין של נשים אחרות, וכך הם יוכלו להישמר מהסתכלות אסורה. אולם גם זו טעות. שמירת העיניים אינה תלויה במילוי תאוות הלב לראות נשים יפות. אדרבה, אדם שמראש שולל מעצמו את כל ההתענגות מיופיין של נשים, אינו מתעניין בשום אישה יפה. ודווקא מי שהנושא הזה תופס משקל רב בעיניו, ימשיך לתור אחר עיניו, גם אם תהיה לו אישה יפה.

חשיבות הסבלנות בבית

הסבלנות היא תכונה שאינה קריטית אך חשובה. כדי לנהל בית בצורה תקינה, צריך סבלנות רבה. יסוד הבית הוא סבלנות, רגיעה, וקבלה בשלווה של מצבים משתנים.

בית אינו שליו ורגוע כפי שהוא עשוי להצטייר בזמן שמחת החתונה או בהכנות אליה. בית הוא מקום תוסס ודינמי. הטלפון מצלצל, החביתה שעל המחבת עומדת להישרף, התינוק בוכה, וילד אחר בדיוק החליט לעשות את צרכיו באמצע הסלון.

כאשר אדם סובל מבעיה רצינית של עצבנות, ניתן לזהות זאת על פניו. אפשר לראות סימנים לכעס ועצבנות בכל מיני סיטואציות, ובמיוחד ככל שהפגישות מתקדמות. אולם אין להחליט שאדם סובל מעצבנות על פי סיטואציה אחת בלבד שבה הוא כעס ונלחץ, כי ייתכן שהדבר היה חד פעמי בגלל הצטברות נדירה של מספר מאורעות קשים (כגון איחור לאוטובוס, עייפות, לימודים קשים, איבוד חפץ, לחץ מהפגישה, וכו').

בית טוב

חשוב לדעת היכן האדם גדל, מי הם הוריו ומי הם אחיו ואחיותיו, מהן תכונותיהם ומידותיהם, מהי האווירה התורנית שבה הוא גדל, וכדומה. אם הבית טוב, הדבר אומר הרבה על האדם. אמנם אף אחד לא מבטיח שגם הבן יהיה טוב כמו הוריו, אך מידע זה יכול לסייע בהערכה חיובית עליו. ניתן גם לבחון את האופן שבו האדם מתייחס לביתו ולסביבתו.

אך גם אם הבית אינו טוב כל כך, אין לשלול את האדם, וצריך לבדוק לגופו של עניין מה מצבו באותם נושאים. אם בבית אין הקפדה רצינית על שמירת הלכה, ואילו האדם מקפיד, אין בעיה. כשהבית מסובך מבחינה של מידות פגומות שנמצאות אצל ההורים, זה עשוי לגרום לכך שהאדם ימשיך לשאת עימו כל מיני בעיות של ההורים. ואולם ייתכן שהאדם דווקא יתחשל מכך והוא ייבנה לטובה מכיוון שהתמודד במצבים מסובכים, וכפי שמצויים בנים ובנות רבים למשפחות קשות שנהיו טובים בהרבה מאנשים רגילים.

מקומם של לימוד תורה וידע תורני אצל אישה

בעוד שכל יהודי מצווה על לימוד תורה, וגם אנשים שעובדים לפרנסתם קובעים עתים לתורה מדי יום, אצל אישה המצב שונה. מעבר לידיעת ההלכות ועיקרי האמונה, היא אינה מצווה על לימוד תורה, וממילא אין צורך לחפש אישה שעוסקת בלימוד אינטנסיבי ושולטת במקורות. לימוד תורה אינו התפקיד הישיר של האישה. יותר משהיא נדרשת ללמוד בעצמה, היא נדרשת להשקיע בלימוד של בעלה. גם אישה שמתמחה בבילוגיה או ברפואה או בחכמות אחרות, אינה נדרשת בהכרח להתמחות בתורה יותר מעקרת בית פשוטה.

ייתכן שכדי שבת תאהב את התורה צריך שהיא תלמד במדרשה ותרכוש ידע תורני, אולם יש ודווקא מתוך אהבת תורה, בת תחליט להתחתן מוקדם ולכן תלמד מקצוע בגיל צעיר ולא תלמד במדרשה, והיא תוכל לתת משוב רוחני לבעלה ולתקשר איתו מצוין גם ללא ידע תורני.

קרבה בהשקפת עולם

חשוב לדבר על השקפת עולם, ולוודא שיש קרבה בהשקפה. זו טעות לחשוב שהעיקר האהבה, ואין משמעות להבדלי דעות והשקפות. פערים קלים בהשקפה אינם משמעותיים, כגון בני זוג שאחד מהם מחובר לתורות של בעל התניא ואחד מחובר לתורות של ר' נחמן, או שאחד רואה חשיבות בעבודה עברית ואחד לא, או שאחד רואה ערך בהפגנות ואחד לא. אולם אם יש פער גדול בדעות, הדבר עשוי להקשות על הקשר. חשוב שתהיה התאמה בסיסית בהשקפה ביחס למדינה ולצבא, או הבדלים מהותיים אחרים.

לא מוכרחת להיות התאמה מלאה בהשקפה, אולם חשוב שכל צד ידבר על השקפת עולמו, שכן על ידי כך ניתן להכיר את בן הזוג ואת דרכי החשיבה שלו, ואף להתנסות בצורך למצוא מכנה משותף ולהגיע לעמק השווה.

פעמים רבות ניתן לברר פרטים בסיסיים על השקפת העולם לפני הפגישה הראשונה, ולחסוך זמן וצער מיותר.

מקבץ נדחי ישראל

ככלל, אין לתת לנושא העדתי שום משקל בבחירת בן הזוג. ההבדלים הקלים שנותרו בין העדות השונות (ובדור הבא גם

מהם כמעט ולא יישאר זכר) אינם מעכבים בכהוא זה את היכולת להתקשר לבן זוג מעדה אחרת. עם זאת, אדם שמרגיש באופן אישי משיכה רגשית דווקא לבני עדה מסוימת, אינו מתבקש לוותר עליה. אך פעמים רבות הדבר נובע ממחשבה שבני עדה מסוימת בולטים יותר בתכונה כזו או אחרת, ובמקרים כאלה חשוב להבין שבכל עדה יש את כל התכונות ואת כל הסגנונות, וצריך להגדיר את החיפוש לפי תכונות ולא לפי עדה.

ו. הפגישות

תועלת הברורים

תפקידם של הברורים הראשוניים עם מכרים של האדם המדובר, הוא לוודא שיש בסיס למפגש ראשוני. פיתוח הקשר וההחלטה להתחתן צריכים להתבסס על היכרות ישירה בין הצדדים.

צריך לדעת אצל מי ניתן לברר כדי לקבל את המידע האמין ביותר על האדם המדובר. ר"מ או ראש ישיבה אוהבים את התלמיד שלהם, ומכיוון שעל כל פשעים תכסה אהבה, אין הם מסוגלים לראות את הפגמים שלהם. תיאורים כאלה עלולים לבלבל יותר מאשר להועיל. חבר קרוב מכיר את האדם בצורה הטובה ביותר. לכן כדאי לשאול את החברים שהיו ביחד עם האדם במסגרת יום-יומית ומכירים אותו מקרוב. כך אפשר לקבל את המושג הטוב ביותר על תכונות ואופי האדם המדובר. עם זאת, גם אצל חברים יש הרבה אהבה שמקלקלת את השורה, וצריך לדעת שתועלת הברור היא מוגבלת. מעבר לזה, יש תיאורים רבים שהם יחסיים, כגון לומר על אדם שהוא נפלא, נבון, חכם, טוב לב, יפה, ואפילו אכפתי. כל אלה מכסים מכלול רחב, ונכונים ביחס לאנשים רבים. ולכן יש לקחת את הברורים בעירבון מוגבל.

סבלנות!

חשוב לדעת שפעמים רבות הקשר מתחיל לזרום רק בפגישה השנייה או השלישית. ולפעמים הדבר אף נובע מכך שהצד השני אינו מורגל בשיחה עם בני המין השני. ולכן בדרך כלל, לא שייך לפסול קשר משום שהפגישה הראשונה לא זרמה, וצריך לחכות לפחות עוד פגישה אחת כדי להגיע למסקנה שיש אי התאמה

רגשית. בכלל, נקודת המוצא צריכה להיות אופטימית כל עוד לא הוכח אחרת, ולא בררנית.

כאן המקום להתייחס להלך רוח שקנה שביתה אצל חלק מהאנשים, ש"כשזה יגיע, אני מיד אקלוט שזה זה". המציאות פשוט אינה מתנהלת כך, וכל אחד יכול לברר זאת על ידי סקר קצר אצל המבוגרים שבסביבתו.

לא לעשות מבחנים

משמעות נוספת של הגישה הזו היא שהפגישות אינן מבחנים. אדם אינו אמור לעקוב אחרי התנהגותו של הצד השני ולסמן ברשימה את התוצאות שנצפו. מי שבא בגישה כזו, עלול לחכות זמן רב מאוד עד שימצא את בן זוגו, ובמקרים קיצוניים אף להתייאש מכך. הסיבה לכך פשוטה: **מי שמחפש בעיות, ימצא אותן. ומי שמחפש נישואין, ימצא אותם!** בדרך שאדם רוצה לילך, מוליכים אותו (מכות י' ע"ב). אין סיבה שאדם לא יגיע לפגישה הראשונה מתוך גישה מכבדת, אוהדת, תומכת, מעניקה, כפי שהוא רואה את עצמו מתנהג בתור אדם נשוי. מעבר לזה, כשהצד השני קולט שהוא במבחן, הוא נסגר ונעשה קשה לשיחה.

לומר את האמת

אין מה לנסות להציג תדמית מסוימת ששונה מהאמת. לדוגמה, אדם שאין לו חברים רבים, או שאינו מצליח בלימודים, יעשה טעות אם ינסה להציג תמונה שונה של הדברים. ישנו איסור הלכתי להונות את הזולת, והדרך הזו גם אינה כדאית: השקר לא יחזיק מעמד, וסופו של דבר שבעליו יצטער עליו. לא פעם אנו שומעים על ביטול אירוסין ולעתים נדירות שומעים גם על גירושין מיד אחרי החתונה - מאורעות מצערים ביותר ללא ספק, שנובעים

מכך שהתברר שאין יסוד לחיבור בין בני הזוג, ופרטים חשובים לא נאמרו או לא הוצגו באור הנכון.

מי ירצה להתחתן איתי אם אומר את האמת?

ישנם אנשים שחושבים שכדי להתחתן צריך להיות בן אדם מושלם, או לפחות "קצת מושלם", ואם אין זה כך, צריך לפחות להצטייר ככזה, כדי להיות מסוגלים להתחתן. שהרי מי תרצה להתחתן עם בחור שסובל מהבעיות שאני סובל מהן? ומי ירצה להתחתן עם בחורה שמתמודדת עם הקשיים שאני מתמודדת עימם?

חשוב לדעת: לבן הזוג אין ציפיות להתחתן עם אדם מושלם - וכמו שאין לו אשליות שהוא עצמו מושלם. בעולם הזה אין מושלם. הציפייה היא להתחתן עם אדם שמעריכים אותו ומאמינים בקשר עמו. יכולים להיות דברים רבים שצריך לתקן ולשפר, והדברים יתוקנו ביחד עם הזמן. ויכולים גם להיות דברים שלא יתוקנו, אך חסרונם אינו מהווה בעיה מהותית בקשר.

הזיוף המותר (א)

לעתים אדם מגיע לפגישה מתוך תחושת הססנות וחוסר בטחון. במצב כזה אפשר ליצור רושם כאילו הוא אינו מפחד ואינו חושש, וזאת כדי להתאזן ולחזור למצב השלווה הבסיסית. בכך אין שקר, שכן האדם בעצם חוזר למצבו האמיתי, ואינו מציג את עצמו בתור משהו אחר.

הזיוף המותר (ב)

ישנן בעיות שונות שמי שסובל מהן עלול לחכות זמן רב עד שיסכימו להיפגש איתו, כגון בעיות רפואיות שונות או הזדקקות

לכדורים לטיפול בדיכאונות. באופן עקרוני אין להסתיר פרטים חשובים כאלה מהצד השני, אך מכיוון ששכיח שבן הזוג עשוי להסכים להמשיך למרות הבעיות הללו, כשהוא מרגיש שיש יתרונות ומעלות לבעל הבעיות, והן חשובות בעיניו יותר מהחסרונות הללו, נראה שהדרך הנכונה היא דרך ממצעת - ליידע את הצד השני, אך לא לעשות זאת מיד בהתחלה, אלא רק בפגישה שנייה או שלישית, כאשר ישנו קשר מסוים שמצד אחד יאפשר לו להחליט אם להמשיך בקשר למרות הבעיה, ומצד שני יאפשר לו להפסיק את הקשר בלי בעיות משמעותיות.

לחץ בפגישות

ישנם אנשים שמרגישים לחץ בפגישות. חשוב לדעת שבדרך כלל, הדרך להתמודד עם לחצים בחיים היא דווקא שלא בשעת מעשה. ישנם שלושה מוקדים בסיסיים ללחץ בפגישות: ראשית, טבעו של עולם שבנים ובנות מרגישים משיכה זה אל זה, וממילא עשויה להיות ציפיה דרוכה לתחושת המשיכה הזאת, והדבר עלול ליצור לחץ. חשוב לגשת אל הדברים במבט של אמונה ולהבין שבשורש הדברים אין הצדקה ללחץ, משום שהדברים מגיעים מאליהם בהמשך בע"ה. ואם הם אינם מגיעים, כנראה שאין זה בן הזוג המיועד, ואין מה להצטער על כך. מעבר לבעיית הלחץ, מי שרואה את הדברים במבט כזה יוכל לקום בקלות יחסית מנפילה רגשית אחרי קשר שלא עלה יפה.

שנית, בנים רבים אינם רגילים לדבר עם בנות, והם עלולים לחשוש שדיבור כזה יביא אותם לעבור על ההלכה. חשוב לדעת שמותר וצריך וחשוב להיפגש ולדבר, ואין בכך שום בעיה הלכתית או מחשבתית. ואפילו אם יש לאיש הנאה מעצם המראה של האישה, זו הנאה בעל כרחו כי הוא צריך לראות אותה, והיא מותרת (פסחים

כה ע"ב). אמנם צריך להיזהר שלא להסתכל בדרך זנות, וכמו שכתב הרמב"ם (איסורי ביאה כא, ג). אדם שמכין את עצמו מראש לכך שהוא מסתכל על בת כדי להתרשם ממנה וזה טוב ולגיטימי, לא יהיה לחוץ בשעת מעשה.

שלישית, האדם נלחץ בגלל שהוא מרגיש שדבר מאוד חשוב עומד על הפרק: בחירת השותף לחיים. צריך לדעת שאנחנו עושים את ההשתדלות מלמטה, אבל הקב"ה הוא המזווג זיווגים. אם אדם פועל בעצמו את הקמת הבית, הדבר באמת גדול עליו. אך אם אדם יודע שהוא עושה את תפקידו וה' הטוב הוא הנותן "אשה לאיש", הוא לא יילחץ.

מה יעשה אדם שסובל מהרהורי עבירה?

אם יש לבחור הרהור בזמן הפגישות, צריך להשתדל לא להסתכל על הבת, אך לעשות זאת בצורה שאינה ניכרת. אפשר לשבת על ספסל אחד ליד השני וכך להימנע מהסתכלות בלי שהדבר יורגש. אם יש הרהור שלא בזמן הפגישות, צריך להסיח את הדעת לנושא אחר.

נושאי שיחה

אין מה להיבהל משתיקות בפגישות. יכולה להיות שתיקה משום שלא יודעים על איזה נושא לדבר. שתיקה אינה מורה על אי התאמה! ייתכן שבתחילת הפגישה או הפגישות יש בושה ומתח ולכן קשה לחשוב על נושא לשיחה ולהתחיל בשיחה, אך בהמשך המבוכה תתפוגג ולא יישאר לה זכר. השתיקה אינה נעימה, אבל אין היא מעידה על שום דבר. עם זאת, כדי למנוע מצב של שתיקה, כדאי לחשוב מראש על נושאים מתאימים לשיחה.

כדאי מאוד, במיוחד אם השיחות נתקעות, לדבר על עצמך. בני הזוג צריכים להכיר אחד את השני, ולכן חשוב שיהיו להם שיחות על החיים שלהם, החוויות שלהם, התכונות שלהם, השאיפות שלהם. לא מומלץ להעביר את הפגישות בשיחות אינטלקטואליות ארוכות על שדות מגנטיים או על מחלוקות הרמב"ם והכוזרי. כשאדם מספר על עצמו, הוא פותח פתח להתקשרות ולהיכרות מעמיקה יותר, שמהווה בסיס לאהבה שתיווצר בהמשך (ובאמת המילה דעת משמשת בלשון הקודש גם להיכרות וגם לאהבה וחיבור. ראה בראשית ד, א).

באופן כללי, לכל אדם יש את בחינת ה"נחל" שלו, וצריך להגיע למצב שבו יש התחברות של הנחל הזה, וכשתחברים לנחל הוא נובע בלי סוף, ואפשר לדבר שעות על גבי שעות. בהתחלה השיחות חיצוניות, ועם הזמן הן נעשות יותר פנימיות ומשמעותיות.

הגדרה ברורה של אפשרויות עתידיות

חשוב שאדם יהיה סגור על עצמו בדברים שונים: מה הוא עושה, מה יעשה ועוד. אין הכרח שיהיו לאדם תשובות מוחלטות לכל דבר, ולפעמים הדבר גם יומרני ולא מעשי. מה שחשוב הוא שגם כאשר הדבר אינו מוחלט, יהיה ברור לאדם מהן האפשרויות שעומדות לפניו, והוא לא יישאר בעמימות כללית. פעמים רבות יש לאדם סימני שאלות וספקות, והדבר מקרין על כל הדברים שהוא אומר.

צריך שסימני השאלה יוצגו מתוך יציבות ומוצקות. אחרי כל משפט צריך שיהיה סימן קריאה, גם אם הוא משפט המציג שאלה. למשל: "אני אוהבת לנגן, ויכול להיות שהנגינה תהיה העיסוק המרכזי בחיי", "אני מתלבט אם לעסוק בהוראה או בחקלאות", "אני רואה את עצמי בעתיד נשאת בבית עם הילדים ועובדת יום-יומיים בשבוע, עוד לא החלטתי במה", "אני מתלבטת בין מגורים

בהתנחלות לגרעין תורני, אבל חוץ משתי האפשרויות האלה אין לי עוד כיוונים אפשריים", "אני מתכנן להיות בשנים הקרובות אברך בישיבה ואחר כך מתוך הלימוד להתפתח לכיוון של רבנות".

ניתן ומומלץ גם לפרט את הדילמות השונות, ואת הבעיות שבכל כיוון. חשוב לצד השני לראות שעומד מולו אדם שידע מה הוא רוצה מעצמו, או אדם שמוגדר לו מה הוא יודע ומה הוא עדיין לא החליט לגביו, ולא אדם תלוש שאינו יודע מה הוא יודע ומה לא.

הפקת לקחים

אחרי כל פגישה, חשוב להפיק ממנה לקחים. אם לא עושים זאת, אפשר להיפגש לחינם שוב ושוב, הולכים ונפגשים סתם, מתוך מחשבה שיהיה מה שיהיה ובסוף יימצא האדם המתאים, ולבסוף מתברר שבכלל לא היה מקום להמשיך להיפגש, וכבר בהתחלה היה אפשר לעמוד על כך על ידי התבוננות, ולחסוך זמן וצער רב. ככלל, ניתן לומר שאדם שנפגש עם חמש בנות או להיפך, וכל הקשרים לא צלחו, כדאי לו לעשות בדק בית ולנסות למצוא את המכנה המשותף שבגללו לא הצליח.

אם הולכים לפגישה ויש תחושה שלילית, יש לשבת ולבדוק מהו הגורם לכך, וכיצד מתמודדים עמו: על ידי שיחה ישירה או עקיפה עם הצד השני, ואולי על ידי שיחה עם אדם אחר. לעיתים ייתכן שהפתרון הוא התבוננות מעמיקה, שתגלה כי מה שהיה נראה כחיסרון אינו אלא התנהגות טבעית של הצד השני. לדוגמה, בדרך כלל בשיחה בין בנות יש יותר קלילות מאשר בשיחה בין בנים, ולכן ייתכן שבת תרגיש שבן מסוים הוא רציני מדי לטעמה, אך אם תשב ותחשוב על כך ביישוב הדעת, תבין שהוא בסך הכל מתנהג כפי שבנים מתנהגים, ואין בכך כל בעיה.

תפילה במקביל לפגישות

צריך כל הזמן להתפלל בצמוד לפגישות. עלינו לפנות אל ה' שיעזור לנו למצוא את הזיווג שלנו. בזמן שעסוקים בהשתדלות במציאת בן זוג, אפשר לטעות ולחשוב שכביכול ה' אינו מתעניין בדבר הזה, ובמיוחד כשמדובר על בחור ישיבה, שעסק עד עתה בלימוד תורה ועובר לעסוק בענייני העולם הזה. אך ה' נמצא, מתעניין וקובע גם בענייני העולם הזה, ובניית ביתו של אדם חשובה לה' יתברך לאין ערוך, ובסופו של דבר הכל תלוי בו.

הקפדה על מראה מסודר

אמנם הכל תלוי בה', אך עם זאת, כשבאים לפגישות צריך להקפיד על מראה הולם ומכובד, ואין לסמוך על כך שאם זהו הזיווג - המראה וההתנהגות לא ישנו מאומה. אמנם כשאדם חי לבד, הוא עשוי - בצדק או שלא בצדק - להרשות לעצמו להקל בשמירה על סדר וניקיון, אך כשהוא ניגש לפגישה עם בן זוג אפשרי, עליו להקפיד על כך יותר. וזו אמורה להיות עבורו הזדמנות להתחזק בשמירת הסדר והניקיון וההופעה ההולמת לכל המשך החיים.

תדירות ואורך המפגשים

אין הגדרות מדויקות לתדירות המפגשים, אך הכלל הוא שמצד אחד, אם ישנה הפסקה של זמן רב בין פגישה לפגישה, קשה לפתח קשר רציני. ומצד שני, אם נפגשים בתדירות גבוהה מדי, יש בעיה של התקדמות מהירה מדי ללא זמן לעיכול, וכן בעיה של פגיעה בשגרה. ולכן יש ללכת בדרך האמצע.

כדאי שכל פגישה תהיה כמה שיותר ארוכה. אין צורך להאריך ללא צורך, אך אם השיחה זורמת, כדאי לתת לדברים להתקדם, אפילו

ארבע שעות ויותר. אין בכך שום בעיה (אם מדובר על השעות הקטנות של הלילה, יכולה להיות בעיה של ייחוד).

עצות מעשיות

נסיים את הפרק במספר עצות מעשיות: לפעמים בחור מקבל מספר טלפון של הבחורה אחרי שהיא הסכימה להיפגש איתו, אך הוא מחליט שקודם כל הוא גומר כמה דברים שעליו לעשות, וכשיהיה לו זמן, הוא יתקשר. אין לעשות כך בשום אופן. הבחורה ממתנה, ואין שום צידוק להשאיר אותה במתח ובציפייה דרוכה. מי שקיבל טלפון חייב להתקשר במייד. ומומלץ לשלוח הודעה ולשאול את הצד השני מתי נוח לו שיתקשרו, כדי שהשיחה לא תפגע בזמן שאינו מתאים. גם בהמשך הקשר, חשוב להבהיר תמיד מתי תהיה השיחה או הפגישה הבאה, ולא להשאיר את הצד השני בספקות. בדרך כלל האחריות לכך מוטלת על הבן.

על הבן לגלות רגישות לתנאים הפיזיים של הפגישות. לדוגמה, להיפגש במקום שיש בו שירותים בקרבת מקום, לוודא שמזג האוויר מתאים לפגישה. הכלל הוא שיש לגלות הרבה רגישות לדברים הרגילים הללו. במקרה שהפגישה הייתה במקום שהחזרה ממנו כרוכה בנסיעה, מומלץ להתקשר לוודא שהבת הגיעה בשלום.

אין להיות חודרניים מדי. אין להיכנס לנושאים אישיים, כגון מה היחסים בין אבין לאמך, האם היו לך קשרים נוספים בעבר, כמה קיבלת בפסיכומטרי, וכדומה. כשהקשר מתפתח, נוצרה אווירה פתוחה יותר וניתן לברר גם דברים שלא היה מתאים לברר בפגישות הראשונות.

חשוב לשים לב שלא מדברים יותר מדי בלי לאפשר לצד השני להביע את עמדותיו, ואף להטות את כיוון השיחה אם רצונו בכך.

ז. איך מפתחים קשר?

כיצד למנוע מצב שהפגישה תהיה פגישה עסקית יבשה ותו לא? הרי המטרה היא שלבסוף ייווצר קשר רגשי, קישור רוחני נפשי, ולא די בבדיקת התאמה שכלית, או אפילו רגשית. נסקור כאן שלוש דרכים מרכזיות להעמקת ופיתוח הקשר.

א. הכרת האישיות

אותה עצה שהזכרנו לגבי הדרך להכיר את האדם שייכת גם ביחס לפיתוח הקשר: יש לדבר על החוויות האישיות של כל אחד. לדוגמה, כיצד היא מרגישה במקום העבודה שלה, מה הביא אותה ללמוד דווקא את המקצוע שהיא לומדת, מה הם רשמיה מהימים הנוראים, מהם הדגשיו ותחושותיו בעבודת המידות, מה היו הדילמות העיקריות שהעסיקו אותו בתקופה האחרונה. כל נגיעה בצדדים שנוגעים לאישיות, לחוויות ולהרגשות של האדם, מאפשרת חיבור רגשי - שהוא החיבור העיקרי שנדרש מבני זוג - ולא רק חיבור שכלי. אפשר ללמוד ביחד פיסקה בספר אמונה כלשהו ולדבר על מה שמרגישים ביחס אליה, כיצד מיישמים אותה בחיים, וכדומה.

ב. ביטוי רגשות חיוביים

כבר בשלבים הראשונים של הקשר, חשוב לבטא רגשות חיוביים: בתגובה למעשה טוב, כמענה לסיפור אישי הראוי להערכה, או סתם כתיאור לנעימות שישנה בקשר. ביטוי רגשות, כשנעשה בצורה טבעית וזהירה ולא בהגזמה, מאפשר גם לצד השני לבטא את רגשותיו, וכך נוצרת דינמיקה חיובית המאפשרת לרגש להתפתח ולהתחזק. לדוגמה, שמיעת המילים "היה לי נעים להיפגש היום,

מחכה כבר לפגישה הבאה" מעוררת גם את הצד השני לחכות לפגישה הבאה. או אפילו סתם לומר תודה או כל הכבוד. מחמאות הן חומר בניין חשוב ביותר בבניית יחסי אנוש, וביחסי איש ואישה בפרט. הן מעניקות לזולת ביטחון, אמון ושמחה - ומי לא ירצה לפתח את הקשר עם אדם המעניק לו מצרכים יקרים שכאלה? ישנם מקרים שבהם ביטוי רגשות חיוביים הוא מה שחסר כדי שהצד השני ירגיש שהוא מסוגל להחליט להתחתן.

ג. עשיית פעולות משותפות

כשהפגישות מתקדמות, והעניינים זורמים טוב, אפשר לטייל (במקום שאין בו איסור ייחוד) או לעשות פעילות משותפת אחרת ביחד, וכך כל אחד מכיר את השני במישורים שאינם באים לידי ביטוי בשיחה משותפת. פעילות כזו אינה הכרחית, אך היא יכולה לעזור ביצירת הקשר ובהיכרות ההדדית.

ח. קבלת החלטה

המצב הנדרש כדי להחליט החלטה חיובית

ישנן שלוש גישות בשאלה מהו המצב הנדרש כדי להחליט על חתונה:

א. "השכל מסכים והרגש אינו מתנגד".

ב. מצב שבו האהבה בוערת וניכרת בצורה חד משמעית.

ג. גישה ממוצעת, שלדעתי היא הנכונה ביותר, ובפרט בדורנו: השכל מסכים והרגש חש חיבה וקרבה לצד השני, באותה רמת חיבה וקשר שאדם חש ביחס לחבריו הקרובים ביותר. כשיש חיבה כפי שאדם חש ביחס לחבריו הקרובים, יש בסיס שממנו יכולה לצמוח ולהתפתח האהבה שבין איש לאישה. על יסוד הקשר החברי המשותף, מתעוררים כוחות טבעיים של אהבה בין האיש לאישה, והם יעצימו את הקשר בהמשך.

בגישה הראשונה עלול להיות סיכון מסוים, שמא הקשר יישאר אדיש ויבש ולא יתפתח, והאיש והאישה יישארו כמו שותפים עסקיים שיכולים לנהל פרויקט ביחד. הם אמנם יכולים לא לשנוא האחד את השני, אולם צריך שהקשר הרגשי יהיה חזק ועמוק יותר.

בגישה השנייה יש הגזמה לצד השני, ואם אנשים ינקטו אותה, נישואיהם יתעכבו בזמן רב ללא הצדקה. ופעמים רבות זה לא יקרה כלל לפני החתונה, אבל אם הם היו מתחתנים זה היה קורה די בסמוך לחתונה.

בדומה למה שכתבנו בשלב הפגישות, נוסף גם כאן, שאם מרגישים היסוס, חסימה או הפרעה מסוימת שלא ברור מה טיבה, צריך לנסות להבין מה הסיבה לכך. לעתים יש בעיה, והאדם מרגיש בה אך מתקשה להסביר את התחושה. אחת הדרכים לגלות את

מקור ההפרעה היא לנסות לזהות מתי מרגישים בה. אם לא שמים לב לכך, ייתכן שנקודה אחת בפגישה הפריעה, והיא נשאר ברקע לאורך כל הפגישה, ומעיבה על כל מה שמתרחש אחר כך. אחרי שמזהים את הבעיה, ניתן להחליט כיצד מתמודדים עמה.

לעתים מזהים חסרונות מסוימים בצד השני, וצריך לבחון האם זהו חיסרון שצריך להתחשב בו או לא. בכל אדם תמיד יש חסרונות מסוימים, ואם מישהו לא מוצא חסרונות - הסיבה לכך היא שהוא לא בדק טוב. הוא כנראה הסתנוור, והוא עוד יחזור למציאות וימצא אותם.

לא על כל חיסרון מפסיקים את הקשר, ולכן כדאי להתייעץ על כך. לעיתים יש לאדם הערכה אישית שחיסרון מסוים מפריע או אינו מפריע לו, אך אדם נשוי שמכיר את חיי הנישואין ויודע היטב מהם חסרונות משמעותיים ומהם הם חסרונות שוליים, יוכל לשנות את גישתו. פעמים רבות רווקים ורווקות רואים חסרונות שוליים כחסרונות משמעותיים, וחסרונות משמעותיים כחסרונות שוליים. עקרונית, ניתן לסמוך על האינטואיציה האישית, אולם לעיתים צריך להתייעץ, ואין בדבר כללים לכל האנשים כאחד. מה שכן ניתן לומר באופן כללי הוא שמכיוון שזו החלטה גורלית ביותר בחיי האדם, חשוב לא להיות פזיז.

לא ללחוץ על הצד השני במקרה של פערים רגשיים

הקשר מתפתח בשכל וברגש במקביל. פעמים רבות הבן והבת חשים שמבחינה שכלית יש התאמה וניתן להמשיך הלאה בקשר, אולם בתחום הרגשי ישנו פער. לדוגמה, הבן יכול להגיע להחלטה חיובית כבר אחרי שתי פגישות וכל מה שנשאר לו הוא לחכות לבת, ואילו הבת נשארת אדישה לגמרי.

במצב כזה, אסור בשום אופן ללחוץ על הבת לסגור החלטה, גם אם הבן צריך לנסוע רחוק עבור כל פגישה. לחץ יוצר תגובה הפוכה, שכן הוא מדגיש את הפער, וכך מתחזקת תחושת הריחוק. התגובה הנכונה היא הפוכה - התנהגות סובלנית וחברית מצידו של הבן תיצור קשר ותחושת קירוב. אגב, כלל זה ימשיך להיות רלוונטי גם בהמשך החיים המשותפים.

חשוב לאפשר לרגשותיו של הצד השני להתעורר בקצב שלהם. כאמור, הבעת רגשות מצידך, בעדינות ובהקשר הנכון, תפתח גם אותו להביע רגשות. פעמים רבות הדברים מתרחשים בפגישה השביעית-שמינית - יש פריצת דרך, והקשר הרגשי מתפתח ומתבסס.

עם זאת, אם מגיעים לאיזור הפגישה העשירית, והרגש אינו מתפתח אפילו לקשר של ידידות קרובה - יש לחתוך ולהפסיק את הקשר. אין עניין להמשיך ולסחוב את הקשר שלושה ארבעה חודשים ורק אז להחליט לחתוך את הקשר.

על כל פנים, את החיתוך הסופי לחיוב כדאי לעשות בשיתוף עם הורה או חבר מבוגר שסומכים עליו, כי זו החלטה גורלית. לעתים בחור נמצא בחלומות שגרמו לו להתעלם מכל שאר הדברים, ולדוגמה, הוא מצא בת יפה שסינוורה אותו והוא לא הכיר בחסרונות רבים שלה, וחווה הדעת של חבר שאינו מסנוור, תוכל להציל אותו. "ותשועה ברוב יועץ".

קבלת החלטה למרות שאין אפשרות להקיף את כל אישיות האדם

ישנם אנשים שחושבים שצריך להשקיע זמן רב כדי להכיר טוב את בן זוגם לעתיד, לפני שמחליטים להתחתן איתו. אך תמיד אחרי

החתונה מגלים דברים שלא היו ידועים בפגישות, כי מכלול החיים מגלה דברים שונים על בן הזוג.

היה לי תלמיד שאמר שהוא יבדוק היטב את הבת שהוא נפגש איתה, והוא באמת נפגש עם אשתו ברציפות במשך חצי שנה לפני שהתחתן איתה. זמן מה לאחר חתונתו, הוא אמר לי שהבדיקות לא הועילו כפי שחשב, משום שאחרי החתונה התגלה לו עולם אחר לגמרי מזה שהכיר בפגישות.

בסופו של דבר אין לאדם אלא מה שענינו רואות, ועלינו לדעת שיש כאן סיעתא דשמיא. ה' מזווג זיווגים, ואי אפשר להכיר הכל במסגרת הפגישות. התגובה שלנו לכך תלויה באמונה: אחרי כל ההשתדלות של האדם, אין הוא יכול להכיר את אשתו בצורה מקסימלית, ועליו לסמוך על ה' שאם הוא עשה את חלקו כראוי, גם ה' יעשה את שלו. כשם שדיין פוסק על פי הנתונים שיש בידו וה' מסכים על דבריו, גם אם אין הדבר נכון בהכרח.

כבר הזכרנו שיש בנישואין מימד כבד משקל וחשוב ביותר: הסבלנות וקבלת חסרונות הזולת. אם הבעל והאישה מכוונים לשם שמים ומקבלים את חסרונות זולתם, חיי הנישואין שלהם יהיו מאושרים גם אם יש חסרונות לבני זוגם, כי ניתן להסתדר עם חסרונות שונים. לומדים לחיות בצורה שתאפשר התמודדות עמם. השאלה העיקרית היא מהי מידת המוכנות של בני הזוג לרצות להסתדר.

פגישות ההיכרות מאפשרות לסנן חסרונות גלויים ובסיסיים, אולם צריך לדעת מראש שקיימים עדיין רבדים עמוקים יותר שאינם ניכרים בשלב זה, ומוכנות לקבל אותם היא המפתח לחיים מאושרים עם בן הזוג. בסופו של דבר חותמו של הקב"ה הוא החתום על הבית והוא המקשר בין בני הזוג.

עם מי כדאי להתייעץ?

לא כדאי להתייעץ עם הרבה אנשים. אדם צריך שיהיו לו חבר אחד או שניים שהוא מתייעץ איתם. ראשית, לפעמים יש בזה לשון הרע, וצריך לשקול את העניין של שכר מצוה כנגד הפסדה ולהחליט האם הדבר נצרך, אלא אם כן היועץ אינו יודע במי מדובר, שאז מותר בכל מקרה. שנית, ריבוי יועצים עלול לבלבל וליצור סתירות, ולהרחיק את האדם מקבלת החלטה מושכלת.

כדאי לעשות בדיקה כפולה של התאמה ע"י אירוח משותף לסעודת שבת, או סתם כך במשך השבוע, אצל משפחה מבוגרת שאחד הצדדים מכיר, ולקבל חוות דעת על תכונות הצד השני ועל ההתאמה ביניהם. אמנם בסופו של דבר האדם עצמו הוא המחליט האם ישנה התאמה, אבל כדאי לקבל חוות דעת מבחוץ.

בנוגע להתייעצות עם ההורים, אם אדם מרגיש שההורים מבינים אותו, הם יכולים להיות היועצים הטובים ביותר. אם התחושה אינה כזו, עדיף שימצא לו יועצים יותר מתאימים, ויסתפק בהודעה להורים כשהקשר מתחיל להיות רציני.

התנגדות הורים

ישנה חשיבות מרובה ליחס ההורים לקשר, בין אם ההורים צודקים ובין אם לא, שכן בכוחם של ההורים להרוס משפחות ולהפר את שלום הבית. אם ההורים של אחד הצדדים מתנגדים לקשר, כדאי לשקול ברצינות את המשך הקשר. דעת ההורים חשובה בפרט כשמדובר על הורי הבת, משום שבת תמיד קשורה במידה מרובה להוריה, והיא עלולה להיקרע בין נאמנותה להוריה וקבלת דעתם לבין נאמנותה לבעלה.

מעבר לכוחם של ההורים, חובה עלינו כצעירים להתחשב בשיקול דעתם, גם אם לא נסכים עמם. להורים יש ניסיון שאין לזלזל בו. אמנם כל אדם שונה מההורים שלו, ולכן לגיטימי שיהיו הבדלים ביניהם, אך יש לקחת את הביקורת של ההורים בתשומת לב. אדם צעיר עלול שלא להבחין בדברים חשובים. זווית הראיה של אדם רווק עשויה להיות בוסרית, וצורת המחשבה שלו מתקשה לעכל ולהכיל מצב של נישואין. פעמים רבות אדם חושב שעניינים מסוימים הם בבחינת "ייהרג ובל יעבור" וצריך לשכנעו ממושכות שעניינים אלה כלל אינם חשובים. מצד שני, אדם יכול להתעלם ולא להיות מודע לדברים חשובים שחסרים אצל הצד השני, וחשוב להשתמש בהורים ובחכמת החיים שלהם. ואפילו אם ההורים מתנגדים לקשר והאדם החליט להמשיך בכל זאת, הוא עדיין יכול ללמוד הרבה מדבריהם.

נסיגה רגשית אחרי ההחלטה

פעמים רבות, אחרי האירוסין יש נסיגה גדולה ברגש האהבה - לאחר שמגלים חסרונות שונים אצל בן הזוג, ואז נבהלים וחוששים מכך שנצטרך לחיות כל החיים שלנו עם חסרון כזה, או כתוצאה מפיק ברכים וחשש מהחתונה. מי שבנה על רגש של אהבה בוערת, עלול לחשוש ואפילו לבטל את האירוסין, מכיוון שפתאום אין בסיס לקשר. אולם מי שמראש בנה את הקשר על הרגש הנכון - רגש של חברות, שהוא פחות סוחף אך הרבה יותר יציב וריאלי, יוכל להמשיך בקשר ולהתחתן. צריך לדעת שעיקר רגש האהבה מתפתח אחרי הנישואין, מתוך חיים משותפים ועבודה משותפת של בני הזוג.

סיום קשר

ברגע שמתקבלת החלטה לסיים את הקשר, חשוב לעשות זאת בהקדם, כדי שלא לתת מקום לקשר הבעייתי שעלול להיווצר בינתיים, וגם כדי שלא להשלות את הצד השני. כשמודיעים זאת לצד השני, חשוב לעשות זאת ברגישות מרובה. מומלץ לתלות את הדברים בעצמך, עד כמה שהדבר אפשרי. לדוגמה: "אני רואה שאני צריך מישהי פחות דעתנית, כי קשה לי לעמוד בקצב של השיחות", "אני 'על הקרקע' ופחות מתחברת לסגנון של דיבורים על אידיאלים וערכים גבוהים". ובמקרים מסוימים אפשר גם לשנות מפני השלום. עם זאת צריך לדעת שבפירוט אמיתי של הסיבה אפשר לעזור מאוד לצד השני להפיק את הלקחים ולהתקדם במציאת זיווגו, וזו ממש גמילות חסדים עבורו. בחור שאינו מודע לחסרון בולט שקיים אצלו בפגישותיו עם בנות, עשוי לחזור שוב ושוב על טעויותיו, ולסבול מאד מכישלונות חוזרים ונשנים של הצעות. אם הבת היתה מגלה לו את חסרונו, זה היה אמנם לא נעים לו באותו רגע, אבל זה היה יכול לצייד אותו בכלי חשוב ביותר להמשך דרכו במציאת זיווגו.

כדאי לדמיין מראש איך מציגים זאת, ואיך הזולת מגיב. על ידי דמיון כזה אדם יכול להפיק את הלקחים הנדרשים ולשפר את הצגת הדברים, ולהגיע לרגע האמת כבעל ניסיון.

חידוש קשר שנגמר

במקרה של קשר שהסתיים ואחד הצדדים חושב לחדש אותו, חשוב להגדיר בשכל באופן ברור למה בפעם הקודמת הקשר לא הצליח ומה היסוד לקוות שהפעם הוא יצליח. אם אין לך סיבה ברורה לחשוב שהפעם זה יצליח, לא כדאי לחדש את הקשר שוב. אמנם הרצון ולפעמים הגעגועים לקשר ההוא עשויים לגבור, אבל

חידוש הקשר ללא נקודת שינוי מהותית מהמציאות שהיתה קודם לכן, יחזיר את שני הצדדים לתסכול הגדול שהיה להם כשנאלצו להיפרד בפעם הקודמת. חשוב גם להבין את הצד השני במקרה שהוא אינו מעוניין בהמשך, ואם התקבלה תשובה שלילית - להמשיך הלאה בחיים ולהשתדל לא לחשוב על כך יותר.

סיום

בניית קשר והחלטה על הקמת בית משותף אינה דבר מסובך. כשניגשים אליה בגישה נכונה היא עשויה להיות בעזרת ה' הזדמנות נפלאה מאוד ומשמחת מאוד של התחדשות ו"עליית קומה" נהדרת, שאין כדוגמתה בחייו של האדם. ייתן ה' ותשרה שכינה במעשי ידיו, ונזכה לבנות בתים נאמנים בישראל, ולהשרות שכינה בעולם.

נספח: נטיות הפוכות

מתוך טיפול במטופלים רבים שסבלו מנטיות הפוכות, הגענו למסקנה חד משמעית שלא מדובר בבעיה גנטית וקבועה, אלא בבעיה פתירה, שבע"ה ניתן להתגבר עליה באמצעות טיפול נכון. הטיפול איננו שולל חיי נישואין, והוא נעשה לפני הנישואין ובמקביל אליהם, ובסופו של דבר הבעיה נפתרת לחלוטין בע"ה מספר חודשים אחרי החתונה.

אנשים רבים ניסו להתחתן למרות שהיו להם נטיות הפוכות, ונישואיהם לא הצליחו. הסיבה לכך היא שהם לא הודרכו כיצד לטפל בנטיה ההפוכה, ומהר מאוד באו לידי ייאוש. אולם הניסיון שבידינו הוכיח שבע"ה יש פיתרון לבעיה זו, ואין להתייאש חלילה מהאמונה הפשוטה שה' מאפשר לכל אחד מאיתנו להקים בית נאמן ובריא בישראל. בחסדי ה' זכינו לטפל בעשרות רבות של מקרים בשיטה זו, והתוצאות מראות הצלחה עצומה ופתרון מלא, הן בטווח הקצר והן בטווח הארוך.

המעוניינים לשמוע עוד על שיטת טיפול זו, ולקבוע פגישה עם מטפל מקצועי, מוזמנים ליצור קשר עם בית הספר להעצמה אישית והכשרת מטפלים 'תורת החיים'. טל': 08-6422198
פל': 050-8684124.